

УДК 378:355.1(477.83-4) “2022/2025”

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/his.2025.59.13740>

СОЦІАЛЬНА РЕІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ЧЕРЕЗ УНІВЕРСИТЕТСЬКІ ІНІЦІАТИВИ: ДОСВІД ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА (2022–2025)

Володимир КАЧМАР

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра новітньої історії України імені Михайла Грушевського
вул. Університетська, 1, Львів 79000, Україна,
e-mail: wkachmar13@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4026-7642

У статті розглянуто трансформацію функцій університетів як відповідь на виклики повномасштабного вторгнення. У фокусі дослідження – інституційний досвід Львівського національного університету імені Івана Франка, де було створено Центр підтримки ветеранів та соціальних ініціатив. Проаналізовано багатовекторну діяльність Центру, яка охоплює соціально-психологічну підтримку, волонтерство, розвиток ветеранської політики та проєктну роботу. Висвітлено важливий напрямок співробітництва Центру із Міністерством у справах ветеранів України щодо реабілітації та соціальної адаптації ветеранів, їхніх сімей і дітей, а також основні положення двостороннього Меморандуму про взаємодію та співпрацю між Міністерством та Університетом. Зокрема відзначено, що документ накреслив широку програму підготовки та перепідготовки ветеранів війни та членів їхніх сімей, організацію спільних освітніх та інших заходів, надання соціально-психологічної підтримки ветеранам та членам їх сімей, підвищення рівня знань іноземних мов і цифрових технологій. Окремим напрямком діяльності Центру став економічний вимір ветеранської політики – підтримка підприємництва як інструменту повернення до активного суспільного життя й водночас як чинник повоєнного відновлення, підвищення рівня фінансової грамотності ветеранів, консультаційна підтримка існуючого ветеранського мікробізнесу, надання психологічної і юридичної допомоги, координація волонтерської діяльності Університету. У статті розглянуто виклики суспільної інтеграції внутрішньо переміщених осіб, зокрема, студентської молоді, через освіту, працевлаштування і мовну підтримку (реалізація проєкту операціоналізувати проєкту “Консультаційний центр для ВПО “Help me”). Результати дослідження показують, що в умовах війни університети об’єднують навчальні, наукові й громадянські завдання, щоб забезпечити процеси соціальної адаптації та зміцнення стабільності.

Ключові слова: соціальна відповідальність, ветеранська політика, соціальна адаптація, реінтеграція, волонтерство, Львівський національний університет імені Івана Франка, гуманітарна допомога, освітні ініціативи.

Виклад основного матеріалу: Сучасні виклики, зумовлені повномасштабним вторгненням Російської Федерації, радикально переформатували суспільний мандат університетів, розширивши його від традиційної освітньо-наукової функції до ролі багатопрофільних інституцій суспільної стійкості. В умовах воєнного стану саме заклади вищої освіти отримали додаткову відповідальність за підтримку соціальної згуртованості, мобілізацію громадянських ініціатив, інтеграцію внутрішньо переміщених осіб у нові спільноти, сприяння відновленню психологічного благополуччя та формування економічної життєздатності через освіту, перекваліфікацію і розвиток підприємництва.

Початок 24 лютого 2022 р. повномасштабної російсько-української війни мобілізував академічну спільноту Львівського національного університету імені Івана Франка до активної діяльності у напрямку відсічі московському агресору. Війна поставила завдання швидких й ефективних рішень. Однією із завдань стало впровадження ветеранської політики. Для здобувачів освіти, які перебували у лавах Збройних сил України (ЗСУ), було забезпечено надання академічної відпустки. Натомість для здобувачів освіти у підрозділах територіальної оборони, тих, хто займався волонтерською діяльністю або ж перебував у зоні ведення активних військових дій, забезпечено особливі умови навчання¹.

Львівський національний університет імені Івана Франка став одним із лідерів цієї трансформації, створивши у лютому 2022 р. Центр соціального розвитку та громадських ініціатив як постійно діючий координаційний осередок. Створення структурного підрозділу дозволив перевести розрізнену волонтерську активність у режим системного управління, пов’язати освітні ресурси з реальними потребами громади та забезпечити швидкі цикли прийняття рішень – від збору запитів і первинного скринінгу до надання послуги чи перенаправлення до партнерів².

¹ Юлія Гриценко, Володимир Качмар, “Львівський університет у перші місяці російсько-української повномасштабної війни 2022 р. (за матеріалами прес-центру Університету)”. Вісник Львівського університету. Серія історична. 2022. Випуск 54. С. 257–268.

² Володимир Качмар, “Волонтерський рух у Львівському національному університеті імені Івана Франка в часи російсько-української війни (2014–2024 рр.)” у *Україна та цивілізаційні виклики: долаючи лихоліття війни (1914–2024 рр.)*, ред. Ігор Підкова (Львів, 2024), 63–73.

Інституційна архітектоніка Центру вибудована навколо взаємодоповнюваних напрямів: прийому звернень і кейс-менеджменту, волонтерської логістики, навчально-тренінгових програм, психологічного та юридичного супроводу, кар'єрної навігації та інкубації підприємницьких ініціатив, а також комунікацій і фандрейзингу. Кожен напрям має окреслені процеси, ресурси та відповідальних осіб, що забезпечує передбачуваність сервісів і прозорість маршруту підтримки для різних цільових груп – студентів і працівників університету, родин військовослужбовців, ветеранів, ВПО.

Реально це виражається у регулярних освітніх циклах і тренінгах (від безпекових і медіаосвітніх модулів до курсів із проєктного та грантового менеджменту), у програмах психосоціальної допомоги (індивідуальні та групові формати, зокрема, жіночі групи підтримки, музикотерапевтичні заняття для дітей військових), у правових консультаціях із питань соціальних гарантій і працевлаштування, а також у практичних заняттях із домедичної та тактичної допомоги, що підвищують готовність цивільних до дій у надзвичайних ситуаціях. Важливо, що навчальні продукти мають прикладний характер і адресно налаштовані під запит спільноти: так, масові курси з управління проєктами для студентів із числа ВПО охопили понад три сотні учасників із різних факультетів, створивши критичну масу компетентностей, які конвертуються у грантові ініціативи, стажування та перше робоче місце.

Суттєвою перевагою університетської моделі є здатність поєднувати громадянську освіту з економічною спроможністю. Освітні ініціативи для підлітків із родин військових, спрямовані на фінансову грамотність, командну роботу та основи стартапів, формують ранню мотивацію до самореалізації й задають траєкторію подальшої професійної та підприємницької діяльності. Для дорослої аудиторії – ветеранів, їхніх родин і ВПО – створюються можливості для перекваліфікації й наставницького супроводу та інкубації бізнес-ідей із наступною підтримкою на етапах реєстрації та виходу на ринок. Вбудованість у міську екосистему сервісів і партнерство з центральними органами виконавчої влади створюють умови для інтегрованого та безперервного переходу між модулями навчання, психологічною допомогою, юридичним консультуванням та працевлаштуванням. Саме завдяки такій інтеграції університетська інфраструктура набула нової суспільної спрямованості: освітні програми перетворилися на інструменти реінтеграції, волонтерська енергія – на координований ресурс допомоги, а науково-аналітичний потенціал – на базу для вироблення практичних рішень.

Сформована система працює за логікою доказовості та підзвітності. Центр використовує прості, але змістовні індикатори результативності – охоплення аудиторій, завершеність траєкторій, рівень задоволеності учасників, зміни в компетентностях і працевлаштуванні – та періодично коригує програми за підсумками опитувань і зворотного зв'язку. Внутрішня координація із факультетами й службами університету поєднана з міжсекторальною взаємодією з міськими інституціями й державними відомствами, що мінімізує дублювання послуг і прискорює реагування. Розвинута комунікаційна інфраструктура – власні інформаційні канали, відкриті публічні заходи, присутність у соціальних мережах – виконує не лише інформаційну, а й мобілізаційну функцію, залучаючи нових учасників і партнерів, підвищуючи видимість історій успіху та створюючи позитивні моделі наслідування для всієї академічної спільноти³.

Співпраця з Міністерством у справах ветеранів України

Важливою віхою становлення нової університетської моделі соціальної відповідальності стала організація 18–23 серпня 2022 р. літньої школи “Business Camp” для дітей військовослужбовців, ветеранів і загиблих захисників України. Саме завдяки цій ініціативі вдалося започаткувати інституціоналізацію партнерських відносин між Університетом та державними структурами, що опікуються справами ветеранів (див. іл. 1).

³ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Звіт (січень 2023 р. – травень 2023 р.). Львів, 2023.

Іл. 1. Відкриття літньої школи Business camp 18-22 серпня 2022 року

Змістово “Business Camp” поєднував командоутворення, підприємницькі компетентності та практичні модулі: Протягом п’яти днів учасники створювали власні бізнес-проекти, навчалися працювати в команді, брали участь у лекціях та екскурсіях; серед презентованих ідей – “Зоосфера”, SPS–Speak Play Study та “Save Sun”⁴. Сам формат школи та її фокус на підприємницьких навичках для молоді з військових родин є показовими для ширшої стратегії університету: створення “тунелю” можливостей, який з раннього віку формує уявлення про бізнес як інструмент повоєнного відновлення, економічної самостійності та соціального лідерства.

3 вересня 2022 р. відбулася подія, що закріпила цей поворот до довгострокових рішень, – а саме візит делегації Міністерства у справах ветеранів України на чолі з Юлією Лапутіною до ЛНУ імені Івана Франка (див. рис. 2), під час якого “сторони обговорили напрями співпраці щодо реабілітації та соціальної адаптації ветеранів, їхніх сімей і дітей”, а кульмінацією стало “підписання Угоди про взаємодію та співпрацю між Міністерством та Університетом”⁵.

Іл. 2. Візит
Міністерства у справах ветеранів
на чолі з Юлією Лапутіною
до Університету 3 вересня 2022 року

⁴ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Офіційна сторінка у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/social.development.lnu/?locale> (час отримання доступу: 05.09.2025).

⁵ Львівська міська рада. Підтримка й адаптація військових: у Львові відбувся Всеукраїнський ветеранський форум URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/society/social-sphere/306246-pidtrymka-i-adaptatsiia-viiskovykh-u-lvovi-vidbuvsia-vseukrainskyi-veteranskyi-forum> (час отримання доступу: 05.09.2025).

Положення Меморандуму окреслили інтегрований підхід: “підготовку та перепідготовку ветеранів війни та членів їхніх сімей, у тому числі учасників бойових дій”, “організацію спільних освітніх, спортивних і презентаційних заходів”, “надання соціально-психологічної підтримки та проведення тренінгів”, “підвищення рівня знань іноземних мов і цифрових технологій”⁶.

У свою чергу, ключовий міністерський акцент зроблено на пріоритетності створення стійкої моделі повернення ветеранів до мирного життя завдяки освіті та залученню до економічних процесів: “Мінветеранів вже сьогодні розробляє дієву систему переходу від військової служби до цивільного життя. І освіта та перепідготовка тут мають велике значення... Пишаюся можливістю співпраці Мінветеранів із Львівським університетом. Наразі Мінветеранів започатковує інституційну реформу – систему переходу з військової кар’єри до цивільного життя. І один з важливих її напрямів – освіта та перекваліфікація”⁷.

Розвиток партнерства знайшов продовження у форматі публічної експертної дискусії. 8 грудня 2022 р. в Університеті відбувся круглий стіл “Реінтеграція ветеранів через освіту та бізнес”, організований Міністерством у справах ветеранів України спільно з ЛНУ імені Івана Франка (див. рис. 3). Під час заходу перший заступник міністра, Герой України Олександр Порхун наголосив на різкій зміні демографії ветеранської спільноти після 24 лютого 2022 р., підкресливши, що “Міністерство у справах ветеранів проводить різні оцінювання і ми прогнозуємо, що після нашої перемоги кількість учасників бойових дій і членів родин, а також родин загиблих наших воїнів, зросте у багато разів”. Цю тезу про масштаби майбутньої реінтеграції доповнив університетський вимір спроможності: “Львівський національний університет імені Івана Франка вже має певні напрацювання у справі підтримки ветеранів бойових дій. Ми маємо кваліфікованих юристів, кафедру соціології. Можемо говорити також і про забезпечення реабілітації та оздоровлення ветеранів та членів їхніх сімей. Львівський університет має достатньо сил і потенціалу для того, щоб стати базою для створення Центру ветеранського розвитку”, – резюмував проректор Володимир Качмар⁸. У межах цього ж заходу було презентовано проєкт “Центр ветеранського розвитку”.

Іл. 3. Круглий стіл на тему
“Реінтеграція ветеранів
через освіту та бізнес”,
8 грудня 2022 року

Керівниця експертної групи Директорату громадянської ідентичності та ветеранського розвитку Мінветеранів Альона Скорзова виокремила ключові завдання проєкту: “забезпечення соціально-психологічного супроводу та правової підтримки ветеранів, проведення профорієнтаційної роботи, сприяння перепідготовці та підвищенню кваліфікації ветеранів, підтвердження професійних кваліфікацій, здобутих шляхом неформального навчання, реалізація програм дорадництва та менторства з розвитку ветеранських підприємницьких ініціатив” і надання “інформаційно-консультаційних послуг з питань професійної адаптації ветеранів”⁹.

⁶ Львівська міська рада. Підтримка й адаптація військових...

⁷ Мінветеранів та Львівський національний університет імені Івана Франка підписали Меморандум про співпрацю за напрямом ветеранського розвитку. *Міністерство у справах ветеранів*. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/miniteraniv-ta-lvivskij-nacionalnij-universitet-imeni-ivana-franka-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu-za-napryamom-veteranskogo-rozvitku> (час отримання доступу: 05.09.2025).

⁸ В Університеті обговорили актуальні питання реінтеграції ветеранів через освіту та бізнес. *Львівський національний університет імені Івана Франка*. URL: <https://lnu.edu.ua/v-universyteti-obhovoryly-aktualni-pytannia-reintehratsii-veteraniv-cherez-osvitu-ta-biznesu/> (час отримання доступу: 04.09.2025).

⁹ В Університеті обговорили актуальні питання реінтеграції ветеранів через освіту та бізнес. *Львівський національний університет імені Івана Франка*. URL: <https://lnu.edu.ua/v-universyteti-obhovoryly-aktualni-pytannia-reintehratsii-veteraniv-cherez-osvitu-ta-biznesu/> (час отримання доступу: 04.09.2025).

Операційна здатність Університету виконувати взяті зобов'язання підтверджена підсумками діяльності Центру соціального розвитку та громадських ініціатив у 2023 р. У період із січня до травня реалізовано масштабний комерційний проєкт для студентів із числа ВПО – цикл тренінгів “Управління проєктами”, що охопив більше 300 студентів із 19 факультетів за підтримки ГО “Джуніор Ачівмент Україна”; паралельно у травні стартували курси для ВПО “Грантова діяльність та управління проєктами” у співпраці з Благодійним Фондом Марії Пінчук “За дітей” (див. рис. 4)¹⁰.

Іл. 4. Освітня ініціатива
«Управління проєктами»
для студентів ЛНУ імені Івана Франка

У березні–травні 2023 р. налагоджено безперервну програму психоемоційної підтримки: серія вебінарів із соціальної справедливості та соціально-правової адаптації ВПО; цикл семінарів-тренінгів “Безпека освітнього процесу в умовах воєнного стану” (див. рис. 5); вісім засідань “Жіночого клубу” спільно з НІАС; курси музикотерапії “для діточок працівників ЛНУ, які є учасниками бойових дій” за підтримки професора зі Шотландії Найджела Осборна; навчання з домедичної допомоги для дітей працівників; профорієнтаційний захід “Простір вибору”; тренінги з тактичної медицини для працівників за підтримки Мінветеранів у Львівській області¹¹. Така багатовекторність – від безпеки і психологічної стійкості до кар’єрної навігації – відповідає сучасним протоколам роботи з уразливими групами та утворює університет як інституційний “хаб” соціальної підтримки.

Іл. 5. Цикл семінарів-тренінгів
“Безпека освітнього процесу
в умовах воєнного стану”

Програми та ініціативи соціальної підтримки

Концепт Центру ветеранського розвитку, запланованого до реалізації на базі ЛНУ імені Івана Франка, спирається на інтегровану модель послуг для західного регіону України. Йдеться про комплексну підтримку, яка охоплює профадаптацію і профорієнтацію ветеранів і членів їхніх сімей, юридичне консультування, психологічний супровід, започаткування та розвиток ветеранського бізнесу і сприяння працевлаштуванню¹².

¹⁰ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Звіт (січень 2023 р. – травень 2023 р.). Львів, 2023.

¹¹ Там само.

¹² Так само.

Ці засади безпосередньо корелюють із завданнями Центру підтримки ветеранів та соціальних ініціатив, серед яких надання консультацій з питань соціалізації; розробка та впровадження соціальних ініціатив; проєктно-грантова діяльність; проведення короткострокових курсів із метою сприяння розвитку підприємницької ініціативи; підвищення рівня фінансової грамотності через створення фінансових шкіл і бізнес таборів; консультаційна підтримка існуючого ветеранського мікробізнесу; сприяння в залученні фінансових ресурсів; надання висококваліфікованої психологічної і юридичної допомоги; проведення масштабних заходів, форумів, конференцій; координація волонтерської діяльності Університету¹³. Таким чином, проєктований Центр не є точкою надання окремих сервісів, а платформою міжсекторальної взаємодії, де освітні, психологічні, правові та підприємницькі інструменти утворюють безшовний маршрут реінтеграції.

Окремої уваги заслуговує економічний вимір ветеранської політики – підтримка підприємництва як інструменту повернення до активного суспільного життя й водночас як чинник повоєнного відновлення. Міністерське бачення цього напряму чітко артикульоване на тому, що *“після здобуття Україною перемоги не менш важливим буде другий фронт – економічний – з відновлення країни”*, а тому *“освіта і перепідготовка”* стають розпізнавальними ознаками дієвості державної політики¹⁴.

На практиці цей вектор реалізується через програми на кшталт VETERAN START-UP EDUCATION, спрямовані на підтримку підприємницьких ініціатив серед військовослужбовців, ветеранів, їхніх сімей, родин загиблих захисників і захисниць України, із акцентом на наставницький супровід і тривалу післякурсову підтримку випускників¹⁵. Практичний результат демонструє кейс ветерана АТО / ООС Олега Кашляка, який успішно пройшов навчальний курс *“Власна справа”* та вже відкрив власну ветеринарну клініку, що підтверджує ефективність поєднання освіти, наставництва та доступу до інструментів старту бізнесу¹⁶.

Синергія університетської, державної та муніципальної політик означено проявилася і в 2025 р. 28 березня 2025 р. у стінах ЛНУ імені Івана Франка відбувся Всеукраїнський форум *“Шлях Ветерана: Відновлення, Реалізація, Успіх”*, організований Представництвом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Львівській області та громадською організацією *“Центр підтримки ветеранів та соціальних ініціатив”* (див. іл. 6).

Іл. 6. Всеукраїнський форум *Шлях Ветерана: Відновлення, Реалізація, Успіх*. 28 березня 2025 року

¹³ Центр підтримки ветеранів та соціальних ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Завдання Центру. URL: <https://veteran-support.lnu.edu.ua/about/mission-and-tasks/> (час отримання доступу: 05.09.2025).

¹⁴ Міністерство у справах ветеранів України. Мінветеранів та Львівський національний університет імені Івана Франка підписали Меморандум про співпрацю за напрямом ветеранського розвитку URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/miniteraniv-ta-lvivskij-nacionalnij-universitet-imeni-ivana-franka-pidpisali-memorandum-pro-spiivpracyu-za-napryamom-veteranskogo-rozvitku> (час отримання доступу: 05.09.2025).

¹⁵ Так само.

¹⁶ Там само.

На форумі, що отримав підтримку міської влади, було *“обговорено питання соціально-психологічної підтримки та медико-фізичної реабілітації ветеранів, професійної адаптації, можливості для отримання грантів та заснування власного бізнесу”*, а також презентовано довідник ветерана *“Твій статус – твоя сила”*¹⁷. У своєму виступі мер Львова підкреслив, що *“Ветеранська політика – це про співпрацю і нові можливості для тих, хто захищає і служить своїй країні”*, а міська екосистема підтримки – від *“реабілітації, протезування і ментальної підтримки”* до *“освіти, працевлаштування й допомоги у розвитку власної справи”* – є необхідною умовою успіху соціальної реінтеграції¹⁸. Те, що майданчиком для Всеукраїнського форуму обрано саме ЛНУ імені Івана Франка, ще раз засвідчує інституційну роль Університету як національного хабу ветеранського розвитку.

Інституційна зрілість описаної моделі підтверджується роботою над рамковими документами. Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ імені Івана Франка *“веде тісну співпрацю”* з Мінветеранів, зокрема, *“спільно із Директоратом громадянської ідентичності та ветеранського розвитку розроблено Національну Стратегію розвитку підприємницьких ініціатив ветеранів війни на період до 2030 р. ”*, а також *“Центр інтенсивно долучається до розробки Програми переходу від військової служби до цивільного життя”*¹⁹. Такий рівень участі Університету у формуванні державної політики свідчить, що його місія у воєнний і повоєнний періоди виходить за межі локальних проєктів і включає нормотворчий та аналітичний компоненти.

Міжінституційна співпраця

Діяльність Центру підтримки ветеранів та соціальних ініціатив є яскравим прикладом реалізації третьої місії університету, яка передбачає активну участь у житті громади. Важливим елементом цієї діяльності є тісна співпраця із громадськими організаціями Львівського університету, зокрема, з Первинною профспілковою організацією студентів Львівського національного університету ім. Івана Франка. Це партнерство демонструє, як інституційна взаємодія на рівні університету сприяє посиленню соціальної підтримки та розвитку громадянських ініціатив.

Співпраця Центру та Профкому студентів є багатогранною і охоплює різноманітні проєкти, спрямовані на адаптацію та підтримку молоді, яка опинилася в складних життєвих обставинах. Одним із ключових спільних заходів, проведений 6 жовтня 2022 р., став тренінг, присвячений питанням соціальної адаптації студентів із числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Під час цього заходу молодь отримала цінні знання та практичні поради щодо безпечного працевлаштування та пошуку роботи. Ця ініціатива підкреслює, що допомога студентам-ВПО є важливим напрямком роботи, який виходить за рамки суто академічного процесу (див. іл. 7).

Іл. 7. Тренінг
«Соціальна адаптація
студентів-ВПО
в умовах війни»
6 жовтня 2022 року

¹⁷ Львівська міська рада. Підтримка й адаптація військових: у Львові відбувся Всеукраїнський ветеранський форум URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/society/social-sphere/306246-pidtrymka-i-adaptatsiia-viiskovykh-u-lvovi-vidbuvsia-seukrainskyi-veteranskyi-forum> (час отримання доступу: 05.09.2025).

¹⁸ Там само.

¹⁹ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Звіт (січень 2023 р. – травень 2023 р.). Львів, 2023.

Як зазначила одна з організаторів заходу, Оксана Івасів, учасникам було важливо зрозуміти, що, *“окрім того, що є багато цікавого, корисного, актуального, є також багато пасток, у які можна потрапити. Тому, власне, потрібно розуміти, цікавитись та перевіряти інформацію”*²⁰.

Таке партнерство підтверджує, що діяльність Університету та його інституцій не обмежується лише освітніми рамками. Воно сприяє розвитку відповідального громадянського суспільства, де студентська спільнота стає активним учасником процесів соціальної адаптації та підтримки. Співпраця Центру і Профкому студентів є моделлю ефективного діалогу та взаємодії між академічною адміністрацією та органами студентського самоврядування, що спрямований на вирішення актуальних проблем суспільства.

Окрім тісної взаємодії зі студентським самоврядуванням, Центр підтримки ветеранів і соціальних ініціатив розвиває ефективне партнерство з Первинною профспілковою організацією працівників Львівського національного університету імені Івана Франка. Ця співпраця є важливим елементом інституціоналізації ветеранської політики на рівні Університету, оскільки вона поєднує соціальні ініціативи із захистом прав та інтересів працівників.

Спільна діяльність проявляється у реалізації різноманітних проєктів, спрямованих на підтримку як ветеранів, так і працівників університету. Наприклад, у лютому 2023 р. було проведено вебінар *“Соціальна справедливість – одна з найголовніших цінностей суспільства”*. Цей захід, організований спільно з Українським центром соціально-правових відносин, підкреслив важливість соціального захисту та рівності в суспільстві, що є особливо актуальним в умовах війни (див. іл. 8).

Іл. 8. Науково-практичний семінар
на тему:
*“Соціальна справедливість – одна з
головних цінностей суспільства”*.
20 лютого 2023 року

Крім того, представники Профспілки є членами Ветеранської ради при Львівському національному університеті, що свідчить про їхню безпосередню залученість до розробки та реалізації ключових ініціатив у сфері ветеранської політики. Таке партнерство демонструє, як профспілкова організація, що традиційно фокусується на соціально-трудовах питаннях, інтегрує гуманітарні та патріотичні місії у свою діяльність, посилюючи загальний соціальний вплив Університету.

Перспективи розвитку напрямків діяльності

Логіка подальших кроків має узгоджуватися з рамкою державної політики і водночас спиратися на доведені університетські практики. Орієнтир задає *“Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року”*, яка визначає мету *“формування та утвердження української національної та громадянської ідентичності у громадян та закордонних українців шляхом національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання, громадянської освіти на основі суспільно-державних (національних) цінностей України”*²¹. Відтак пропонувані Центром соціального розвитку та громадських ініціатив напрями слід розгорнути як інтегровану програму з чіткими цілями, індикаторами результату й механізмами взаємодії із державними і муніципальними партнерами.

²⁰ Для студентів Університету провели тренінг *“Соціальна адаптація студентів-ВПО і умовах війни”*. <https://lnu.edu.ua/dlia-studentiv-universytetu-provely-treninh-sotsialna-adaptatsiia-studentiv-vpo-v-umovakh-viyny/>. (час отримання доступу: 04.08.2025).

²¹ Постанова Кабінету Міністрів України *“Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках”*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-%D0%BF#Text>

Ключовим інструментом ранньої профілактики соціальних ризиків і водночас формування ціннісної суб'єктності молоді є відновлення та масштабування “Business Camp” як цілісної освітньо-виховної моделі для підлітків із родин військовослужбовців і загиблих захисників. Досвід двох реалізацій показав, що поєднання “Фінансів та основ стартапу”, модулів національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання працює як “тунель можливостей”, з'єднуючи громадянську освіту із практичними економічними навичками (див. іл. 9). Сам формат підтверджено попередньою реалізацією: *“Протягом п'яти днів учасники створювали власні бізнес-проекти, навчалися працювати в команді, брали участь у лекціях та екскурсіях”*²².

Іл. 9. Вручення сертифікатів літньої школи Business Camp 18-23 серпня 2022 року

Наступний цикл доцільно прив'язати до календаря навчального року, який має містити модулі з фінансової грамотності, пітчінгу бізнес-ідей і громадянської освіти; оцінювання здійснювати за підсумковими презентаціями, менторськими відгуками і опитуваннями учасників щодо настанов, пов'язаних із громадянською активністю та ідентичністю. Участь ветеранських спільнот у ролі наставників створить місток до програм дорослого підприємництва, що вже демонстрували ефективність у ініціативах на кшталт VETERAN START-UP EDUCATION, де *“ми не тільки даємо якісну освіту, а й менторський супровід... і підтримуємо з ними зв'язок”*²³.

Другим блоком пропонується операціоналізувати проєкт “Консультаційний центр для ВПО “Help me”, який адресує виклики інтеграції внутрішньо переміщених осіб через освіту, працевлаштування і мовну підтримку. У Центрі слід інституціоналізувати курси української мови для ВПО як перший рівень громадянської інтеграції та додати траєкторії перекваліфікації і пошуку роботи.

Така логіка відповідає практикам Центру, який уже веде тісну співпрацю з Міністерством у справах ветеранів України, бере участь у розробленні “Програми переходу від військової служби до цивільного життя” і працює в напрямках “Соціальна профадаптація і профорієнтація ветеранів та ветеранок війни” і “Соціально-психологічна підтримка сімей учасників бойових дій”²⁴.

Пілотний період можна будувати на досвіді вже реалізованих освітніх циклів, зокрема, “Комерційний проєкт для студентів з числа ВПО. Управління проєктами”. Загальна кількість учасників більше 300 студентів з 19 факультетів та курсів “Грантова діяльність та управління проєктами”²⁵. Партнерство з міською інфраструктурою підтримки ветеранів і ВПО дозволить пришвидшити працевлаштування і знизити транзакційні витрати для шукачів роботи. Львів уже має екосистему послуг реабілітації, протезування і ментальної підтримки, соціального захисту, житла, освіти, працевлаштування й допомоги у розвитку власної справи²⁶.

²² У Львівському університеті стартував проєкт “Business Camp”. URL: <https://lnu.edu.ua/u-lyvivskomu-universyteti-startuvav-proiekt-business-camp/>

²³ Міністерство у справах ветеранів України. Мінветеранів та Львівський національний університет імені Івана Франка підписали Меморандум про співпрацю за напрямом ветеранського розвитку URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/miniteraniv-ta-lyvivskij-nacionalnij-universitet-imeni-ivana-franka-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu-za-napryamom-veteranskogo-rozvitku> (час отримання доступу: 05.09.2025).

²⁴ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Звіт (січень 2023 р. – травень 2023 р.). Львів, 2023.

²⁵ Так само.

²⁶ Львівська міська рада. Підтримка й адаптація військових: у Львові відбувся Всеукраїнський ветеранський форум URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/society/social-sphere/306246-pidtrymka-i-adaptatsiia-viiskovykh-u-lvovi-vidbuvsia-vseukrainskyi-veteranskyi-forum> (час отримання доступу: 05.09.2025).

Третій напрям – системні курси медіаграмотності для студентів як частина громадянської освіти і безпеки інформаційного простору у воєнний час. Курс має навчати розпізнавати дезінформацію, застосовувати перевірку фактів, етику онлайн-комунікації та безпечні цифрові практики. Змістовно доцільно інтегрувати модулі з національно- та військово-патріотичного виховання, що прямо впливають із цілей державної Стратегії до 2030 р.²⁷

Для підвищення практичної релевантності слід залучати ветеранів-комунікаторів і військових журналістів до гостьових лекцій, а також використовувати кейси з університетських освітніх проєктів, що вже охоплювали безпекові аспекти, як-то цикл “Безпека освітнього процесу в умовах воєнного стану”²⁸. Оцінювання результатів – через аналіз медіакейсів, іспити з фактчекінгу та студентські мікропроєкти громадянської просвіти для шкільних партнерів.

Паралельно із цим необхідно вбудувати в обов’язковий компонент першого курсу інтегрований модуль “Українська національна та громадянська ідентичність”. Його ядром мають бути ціннісні орієнтири, громадянські компетентності, базові знання про інститути держави і суспільної участі, а також осмислення досвіду війни у зв’язку з реінтеграцією захисників. Методично курс має спиратися на можливості університетської мережі підрозділів і партнерств, зокрема, на потенціал Центру підтримки ветеранів та соціальних ініціатив, завдання якого включають *“реалізацію національно-патріотичного виховання студентства і молоді із залученням військових та ветеранів”* і *“проведення масштабних заходів, форумів, конференцій... із залученням громад, ІГС, урядових і міжнародних організацій”*²⁹.

Наступний вектор – розгортання програми тренінгів, семінарів і вебінарів з військово-патріотичного виховання для працівників і студентів у співпраці з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, Силами безпеки та оборони і ветеранськими спільнотами.

Така програма повинна поєднувати лекційні й практичні модулі – від історії сучасної російсько-української війни до основ домедичної допомоги і цивільної безпеки, спираючись на дієві форми, апробовані Центром: “тренінг з домедичної допомоги для дітей працівників ЛНУ”, “цикл семінарів-тренінгів “Безпека освітнього процесу”, “тренінг з тактичної медицини для працівників ЛНУ”³⁰. Важливою є горизонтальна взаємодія зі шкільними громадами: виїзні лекції, екскурсії з участю військовослужбовців, презентації ветеранських історій і підприємницьких кейсів формуватимуть у старшокласників відповідальне розуміння служіння і громадянської дії та одночасно створюватимуть канали ранньої професійної орієнтації.

Комунікаційний і культурно-ідентичнісний вимір потребує сталої програми тематичних зустрічей і круглих столів з ветеранами за напрямками економічної діяльності, культури та мистецтва. Позитивні практики вже окреслено в поточній публічній активності. Зокрема у травні 2025 р. Центр анонсував і провів творчі зустрічі у межах VII Всеукраїнського форуму військових письменників, запрошуючи студентів і працівників Університету на камерну зустріч з ветеранами-авторами, а також інші події, що підкреслюють суб’єктність військових митців³¹. Інституційна ідентичність і місія Центру в цьому контексті артикульовані однозначно: *“Наш Центр створений з метою забезпечення реінтеграції ветеранів в соціум та їхньої самореалізації через надання психологічної і юридичної допомоги, освітніх послуг та сприяння працевлаштуванню”*³². Системне проведення вертепів, гаївок, коляд і ремісничих майстер-класів для студентів і дітей працівників – органічне продовження цієї логіки: це живі практики культурної пам’яті, що утверджують українську ідентичність через дію і спільний досвід (див. іл. 10).

²⁷ Постанова Кабінету Міністрів України “Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-%D0%BF#Text>

²⁸ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Звіт (січень 2023 р. – травень 2023 р.). Львів, 2023.

²⁹ Центр підтримки ветеранів та соціальних ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Завдання Центру URL: <https://veteran-support.lnu.edu.ua/about/mission-and-tasks/> (час отримання доступу: 05.09.2025).

³⁰ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Звіт (січень 2023 р. – травень 2023 р.). Львів, 2023.

³¹ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Офіційна сторінка у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/social.development.lnu/?locale> (час отримання доступу: 05.09.2025).

³² Там само.

Лл. 10. Зустріч із військовими письменниками в рамках VII Всеукраїнського форуму військових письменників

Усі перелічені напрями мають бути ув'язані з інституційним каркасом майбутнього Центру ветеранського розвитку. На рівні управління доцільно створити Програмний офіс, який координуватиме модулі профорієнтації і профадаптації, юридичного консультування, психологічної підтримки, розвитку ветеранського бізнесу і сприяння працевлаштуванню – саме ті сервіси, що закладені у проєктній моделі Центру: з профадаптації і профорієнтації ветеранів та членів їхніх сімей, – юридичне консультування – психологічна підтримка – започаткування та розвиток ветеранського бізнесу – сприяння працевлаштуванню.

На рівні партнерств логічним є трикутник “Мінветеранів – ЛНУ – Львівська міська громада”, адже “Мінветеранів розробляє дієву систему переходу від військової служби до цивільного життя. І освіта та перепідготовка тут мають велике значення”, тоді як місто забезпечує мережу сервісів і майданчиків для працевлаштування та підприємництва ветеранів³³.

Для забезпечення вимірюваності пропонується система індикаторів за кожним напрямом. Для “Business Camp” – кількість учасників і командних проєктів, частка ідей, що перейшли у стадію інкубації, та динаміка громадянських настанов за опитуваннями до і після. Для “Help me” – кількість завершених мовних і професійних курсів, частка випускників, які знайшли роботу, середня тривалість пошуку. Для медіаграмотності – результати незалежного тестування з фактчекінгу та кількість студентських ініціатив у громадах.

Для курсу з ідентичності – показники залученості, зміна знанневих і ціннісних орієнтацій. Для військово-патріотичного блоку – обсяг проведених тренінгів і покращення компетентностей із цивільної безпеки. Для культурно-ідентичнісних практик – охоплення і сталість участі. На рівні Центру ветеранського розвитку – кількість індивідуальних планів реінтеграції, завершених траєкторій перепідготовки і створених ветеранських бізнесів, підтверджуваних кейс-історіями на кшталт “ветеран АТО / ООС Олег Капляк... вже відкрив власну ветеринарну клініку”³⁴.

³³ Львівська міська рада. Підтримка й адаптація військових: у Львові відбувся Всеукраїнський ветеранський форум URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/society/social-sphere/306246-pidtrymka-i-adaptatsiia-viiskovykh-u-lvovi-vidbuvsia-vseukrainskyi-veteranskyi-forum> (час отримання доступу: 05.09.2025).

³⁴ Міністерство у справах ветеранів України. Мінветеранів та Львівський національний університет імені Івана Франка підписали Меморандум про співпрацю за напрямом ветеранського розвитку. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/mineteraniv-ta-lvivskij-nacionalnij-universitet-imeni-ivana-franka-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu-za-napryamom-veteranskogo-rozvitku> (час отримання доступу: 05.09.2025).

Стійкість цієї екосистеми забезпечуватиметься завдяки трьом умовам. По-перше, вбудованості в державну політику і відповідності завданням Центру, які охоплюють “проектно-грантову діяльність”, “підвищення рівня фінансової грамотності через створення фінансових шкіл та бізнес таборів”, “консультаційну підтримку існуючого ветеранського мікробізнесу” та “координацію волонтерської діяльності Університету”.

По-друге, міжсекторальним партнерствам із Мінветеранів і муніципалітетом, які вже демонструють результат у форматах меморандумів, круглих столів і всеукраїнських форумів. По-третє, відкритій комунікації та впізнаваності – регулярні публічні доповіді, соціальні мережі Центру і спільні події з ветеранськими організаціями, що підсилюють меседж його місії; адже саме вона визначена як *“реінтеграція ветеранів в соціум та їхньої самореалізації через надання психологічної і юридичної допомоги, освітніх послуг та сприяння працевлаштуванню”*.

Висновки ґрунтуються на узгодженості інституційних практик Університету з рамковими державними пріоритетами, підтвердженій партнерствами з центральними і місцевими органами влади та сталими освітньо-соціальними програмами, що вже пройшли апробацію. Нормативну основу формує “Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року”, яка визначає ціль *“формування та утвердження української національної та громадянської ідентичності у громадян та закордонних українців шляхом національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання, громадянської освіти на основі суспільно-державних (національних) цінностей України”*³⁵.

З огляду на це, діяльність ЛНУ імені Івана Франка послідовно трансформує університет у вузловий центр соціальної підтримки та реінтеграції: у співпраці з Мінветеранів окреслено стратегічний вектор *“системи переходу від військової служби до цивільного життя”*, де *“освіта та перепідготовка”* мають ключову роль, і водночас акцентовано на *“другому фронті – економічному – з відновлення країни”*³⁶.

Муніципальний вимір підсилює загальнодержавні зусилля через екосистему сервісів: *“Львівська громада системно підтримує ветеранів, військових та їх родини. Усі види реабілітації, протезування і ментальна підтримка, соціальний захист, житло, освіта, працевлаштування й допомога у розвитку власної справи – усе це частина комплексної міської програми допомоги”*³⁷.

Операційну спроможність університетської моделі підтверджують результати Центру соціального розвитку та громадських ініціатив: уже в першому півріччі роботи після запуску реалізовано інтенсивні цикли навчання й підтримки, зокрема “Комерційний проєкт для студентів з числа ВПО... “Управління проєктами”... Загальна кількість учасників більше 300 студентів з 19 факультетів”, а також “вісім засідань (березень–квітень 2023 р.) “Жіночого клубу”, тренінги з домедичної і тактичної медицини, безпекові семінари у воєнний час”³⁸.

Водночас місія спеціалізованого підрозділу, що фокусується на ветеранській тематиці, сформульована однозначно: *“Наш центр створений з метою забезпечення реінтеграції ветеранів в соціум та їхньої самореалізації через надання психологічної і юридичної допомоги, освітніх послуг та сприяння працевлаштуванню”*³⁹. Сукупність цих чинників дозволяє стверджувати, що університет має і нормативну, і інституційну, і партнерську базу для масштабування практик, а також для переходу від точкових інтервенцій до структурованої багаторівневої програми, що охоплює молодь, ВПО та ветеранів.

³⁵ Постанова Кабінету Міністрів України “Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-%D0%BF#Text>

³⁶ Міністерство у справах ветеранів України. Мінветеранів та Львівський національний університет імені Івана Франка підписали Меморандум про співпрацю за напрямом ветеранського розвитку URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/mineteraniv-ta-lvivskij-nacionalnij-universitet-imeni-ivana-franka-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu-za-napryamom-veteranskogo-rozvitku> (час отримання доступу: 05.09.2025).

³⁷ Львівська міська рада. Підтримка й адаптація військових: у Львові відбувся Всеукраїнський ветеранський форум URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/society/social-sphere/306246-pidtrymka-i-adaptatsiia-viiskovykh-u-lvovi-vidbuvsia-vseukrainskyi-veteranskyi-forum> (час отримання доступу: 05.09.2025).

³⁸ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Звіт (січень 2023 р. – травень 2023 р.). Львів, 2023.

³⁹ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Офіційна сторінка у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/social.development.lnu/?locale> (час отримання доступу: 05.09.2025).

Пропозиції повинні бути сконцентровані на поглибленні й масштабуванні вже успішних форматів із водночас чітким вбудуванням у державну Стратегію-2030 та міжвідомчу координацію. Доцільно інституціоналізувати “Business Camp” як щорічну освітньо-виховну платформу з усталеними модулями “Фінанси та основи стартапу”, національно-патріотичним та військово-патріотичним блоками, оскільки попередні проведення довели педагогічну і соціальну результативність: *“Протягом п’яти днів учасники створювали власні бізнес-проекти, навчалися працювати в команді, брали участь у лекціях та екскурсіях”*⁴⁰.

Наступні ітерації рекомендовано поєднувати з менторськими лініями від ветеранських підприємців і з постінкубаційним супроводом, що вже показав ефективність у напрямі VETERAN START-UP EDUCATION, де наголошено: *“ми не тільки даємо якісну освіту, а й менторський супровід. Ми піклуємось про кожного нашого випускника і підтримуємо з ними зв’язок”*; ілюстративно – кейс, коли *“ветеран АТО/ООС Олег Кашиляк – успішно пройшов навчальний курс “Власна справа” та вже відкрив власну ветеринарну клініку”*. Такий зв’язок між підлітковим середовищем і дорослою ветеранською інкубацією безпосередньо працює на “економічний фронт” відновлення, окреслений міністеркою: *“після здобуття Україною перемоги... не менш важливим буде другий фронт – економічний – з відновлення країни”*⁴¹.

У межах соціальної інтеграції ВПО пропонується формалізувати Консультативний центр “Help me” як точку входу до траєкторій мовної адаптації, перекваліфікації та працевлаштування, спираючись на апробовані курси “Грантова діяльність та управління проектами” і вже здобутий досвід масового навчання ВПО⁴². Для підвищення ефективності працевлаштування варто інтегруватися з міською інфраструктурою підтримки, що забезпечує *“освіту, працевлаштування й допомогу у розвитку власної справи”*, і закласти постійну навігацію до сервісів Львівського міського центру надання послуг учасникам бойових дій, який працює в логіці *“рівний-рівному”*⁴³.

На рівні університетських освітніх політик пропонується запровадити обов’язковий курс для першокурсників “Українська національна та громадянська ідентичність” і системні курси медіаграмотності для студентів як ядро громадянської освіти та інформаційної безпеки у воєнний час, що безпосередньо відповідає цільовим орієнтирам Стратегії-2030.⁴⁴

Змістове забезпечення доцільно здійснювати у співпраці з профільними університетськими підрозділами і ветеранськими спільнотами, адже завдання спеціалізованого Центру прямо передбачають реалізацію національно-патріотичного виховання студентства і молоді із залученням військових та ветеранів; проведення масштабних заходів, форумів, конференцій; підвищення рівня фінансової грамотності, а також консультативну підтримку існуючого ветеранського мікробізнесу і координацію волонтерської діяльності Університету⁴⁵.

У культурно-ціннісному вимірі варто закріпити календар тематичних зустрічей, творчих подій і практик живої традиції (вертепи, гаївки, коляди, майстер-класи), що формують досвід спільності та пам’яті і посилюють наратив гідності; це органічно узгоджується з публічною активністю Центру, який залучає “військових письменників” і митців до камерних зустрічей зі студентами та працівниками⁴⁶.

⁴⁰ У Львівському університеті стартував проєкт “Business Camp”. URL: <https://lnu.edu.ua/u-lvivskomu-universyteti-startuvav-proiekt-business-camp/>

⁴¹ Міністерство у справах ветеранів України. Мінветеранів та Львівський національний університет імені Івана Франка підписали Меморандум про співпрацю за напрямом ветеранського розвитку URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/mineteraniv-ta-lvivskij-nacionalnij-universitet-imeni-ivana-franka-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu-za-napryamom-veteranskogo-rozvitku> (час отримання доступу: 05.09.2025).

⁴² Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Звіт (січень 2023 р. – травень 2023 р.). Львів, 2023.

⁴³ Львівська міська рада. Підтримка й адаптація військових: у Львові відбувся Всеукраїнський ветеранський форум URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/society/social-sphere/306246-pidtrymka-i-adaptatsiia-viiskovykh-u-lvovi-vidbuvsia-vseukrainskyi-veteranskyi-forum> (час отримання доступу: 05.09.2025).

⁴⁴ Постанова Кабінету Міністрів України “Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-%D0%BF#Text>

⁴⁵ Центр підтримки ветеранів та соціальних ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Завдання Центру URL: <https://veteran-support.lnu.edu.ua/about/mission-and-tasks/> (час отримання доступу: 05.09.2025).

⁴⁶ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Офіційна сторінка у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/social.development.lnu/?locale> (час отримання доступу: 12.07.2025).

Структурно організаційним каркасом реалізації пропонується зробити Програмний офіс Центру ветеранського розвитку як координатора сервісних потоків, чітко прив'язаних до заявлених функцій майбутнього Центру: *“з профадаптації і профорієнтації ветеранів та членів їхніх сімей, – юридичне консультування – психологічна підтримка – започаткування та розвиток ветеранського бізнесу – сприяння працевлаштуванню”*⁴⁷.

На рівні партнерств необхідно підтримувати трикутник “Мінветеранів – ЛНУ – Львівська міська громада”, у межах якого міністерство, що *“вже сьогодні розробляє дієву систему переходу від військової служби до цивільного життя”*, забезпечує рамкову політику і доступ до програм перекваліфікації, місто – сервісну інфраструктуру і майданчики, а університет – освітній та аналітичний контент із менторським супроводом⁴⁸.

Для гарантування результативності слід одразу закласти систему моніторингу з індикаторами охоплення, якості і впливу, що прив'язуються до цілей ідентичнісної політики: для молодіжних програм – зміна громадянських настанов і підприємницьких компетентностей, для траєкторій ВПО – частка працевлаштування і завершених курсів, для ветеранських сервісів – кількість індивідуальних планів реінтеграції і нових бізнесів, підтверджених реальними історіями, на кшталт випускника, який *“відкрив власну ветеринарну клініку”* після навчання⁴⁹.

Сформована в Університеті модель соціальної відповідальності переконливо засвідчила, що у воєнний період заклад вищої освіти може виступати не лише освітнім центром, а й інституцією суспільної стійкості, здатною інтегрувати освітні, психологічні, правові та економічні інструменти підтримки громади. Узгодженість цієї моделі з державними пріоритетами у сфері формування національної та громадянської ідентичності, а також тісна взаємодія з профільними міністерствами й місцевою владою створили цілісний контур дій – від раннього залучення молоді до громадянських практик і підприємництва до системної реінтеграції ветеранів та підтримки внутрішньо переміщених осіб. Завдяки продуманій координації, університет перетворив розрізнені ініціативи на послідовний маршрут допомоги, що поєднує навчання, менторство, психосоціальний супровід і економічну самостійність. Це дозволяє не лише зменшувати вразливість окремих груп, а й безпосередньо впливати на розвиток локальної економіки та консолідацію цінностей, які лежать в основі української державності.

Ефективність цієї архітектури проявляється у кількох площинах. На індивідуальному рівні учасники програм отримують прикладні навички, психологічну підтримку і правове консультування, що знижує бар'єри до освіти, працевлаштування й підприємництва. На інституційному рівні Університет стає хабом, який консолідує державні, муніципальні та громадські ресурси, уникаючи дублювання сервісів і забезпечуючи безшовні переходи між етапами підтримки – від первинної оцінки потреб до довготривалого супроводу. На рівні громади виникає мультиплікативний ефект: посилюється довіра до інституцій, формуються практики взаємної підтримки та зростає підприємницька активність, що критично важливо для повоєнного відновлення. Водночас, напрацьована методична база – від безпекових і медіаосвітніх модулів до програм розвитку бізнесу – створює стандарти, які можна адаптувати й масштабувати в інших регіонах.

Разом із тим подальший успіх потребує зваженої відповіді на ризики. Найвідчутнішими є ресурсні обмеження, нерівний доступ до послуг між цільовими групами та загрози емоційного вигорання учасників і фахівців, що працюють у полі травматичного досвіду війни. Їхнє пом'якшення можливе через уніфіковані протоколи кейс-менеджменту, чіткі маршрути перенаправлення до партнерських служб, дотримання етичних і конфіденційних норм, розвиток програм підтримки персоналу та волонтерів. Окремої уваги потребує налаштування системи моніторингу й оцінювання: необхідно відстежувати охоплення, якість і вплив у розрізі кожного напрямку – від освітніх результатів і змін громадянських настанов до показників працевлаштування і створення нових підприємницьких ініціатив. Дані мають лягати в основу управлінських рішень, корекції програм і публічної звітності, що підсилює прозорість і довіру.

⁴⁷ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ЛНУ ім. Івана Франка. Звіт (січень 2023 р. – травень 2023 р.). Львів, 2023.

⁴⁸ Міністерство у справах ветеранів України. Мінветеранів та Львівський національний університет імені Івана Франка підписали Меморандум про співпрацю за напрямом ветеранського розвитку URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/mineteraniv-ta-lvivskij-nacionalnij-universitet-imeni-ivana-franka-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu-za-napryamom-veteranskogo-rozvitku> (час отримання доступу: 05.09.2025).

⁴⁹ Там само.

Перспективи розвитку полягають у переході від успішних пілотних проєктів до сталої регіональної екосистеми, ядром якої стане Центр ветеранського розвитку з логікою “єдиного вікна”. Цей Центр має поєднати первинне оцінювання потреб, індивідуалізовані плани реінтеграції, освітні траєкторії й перепідготовку, визнання результатів неформального та військового навчання, медіацію з роботодавцями, інкубацію і менторство для бізнесу, а також довготривалий психосоціальний супровід для ветеранів і членів їхніх родин. Критичним буде розгортання мережі наставництва на основі спільноти випускників програм і ветеранських підприємців, створення механізмів мікрофінансування та грантової підтримки, а також укладання партнерств із банками, фондами та міжнародними організаціями. Університетський компонент має забезпечити безперервну освіту через модульні курси, мікрокваліфікації й тренінги з медіаграмотності, громадянської освіти та підприємницьких компетентностей, включно з підготовкою тренерів і викладачів, які працюватимуть у громадах. Варто інституціоналізувати співпрацю з роботодавцями, щоб узгоджувати навчальні програми з реальними потребами ринку праці та створювати гарантовані траєкторії стажувань і працевлаштування.

Не менш значущим напрямом є розбудова сильного психосоціального і правового блоку. Ідеться про інтеграцію доказових методик підтримки психічного здоров'я, розширення мережі груп взаємодопомоги для сімей, розвиток сервісів догляду за дітьми під час навчання батьків і системне використання культурно-мистецьких практик як інструментів відновлення. Регулярні форуми, круглі столи та творчі події з участю військових митців і лідерів ветеранських спільнот повинні закріпитися як постійний формат суспільного діалогу, що підсилює ідентичність та взаємну підтримку. Комунікаційна стратегія має бути професійно керованою: єдине позиціонування, прозоре інформування через університетські канали та соціальні мережі, використання історій успіху й відкритих показників прогресу, системне зворотне опитування учасників для вдосконалення програм.

Зведений ефект від запропонованої траєкторії – це трансформація Університету з постачальника освітніх послуг у центр суспільної стійкості, що формує марші реінтеграції від підліткових ініціатив до зрілих економічних рішень, від першої консультації до власної справи і стабільної зайнятості. Така позиція забезпечує не тільки відповідь на нагальні виклики війни, а й надає університету роль активного агента повоєнного відновлення, спроможного масштабувати найкращі практики, формувати стандарти взаємодії між державою, громадою і бізнесом та підтримувати суспільний консенсус навколо цінностей, які визначають майбутнє України.

З початку війни було проведено понад 100 благодійних ініціатив, де загалом було зібрано та передано для постраждалих від російської агресії та українських військових понад 7 000 000 гривень. Також було проведено більше 300 національно патріотичних заходів, та відкрито понад 20 меморіальних табличок та аудиторій, створених та названих на честь загиблих студентів, працівників та випускників Львівського університету⁵⁰.

Не менш важливим аспектом є створення на базі Львівського національного університету імені Івана Франка Ради у справах ветеранів війни (Ветеранської ради). На засідання цього підрозділу від 21 травня 2025 року за участі ветеранів, волонтерів, представників академічної спільноти та громадських організацій – було обговорено ключові завдання Ради, її структуру, а також основні напрямки діяльності – від надання психологічної підтримки до реалізації освітніх, культурних та спортивних ініціатив для ветеранів. Колективно було прийнято, що Ветеранська рада є колегіальним, консультативно-дорадчим органом, який функціонує з метою узгодження і координації дій закладів вищої освіти, професійно-технічної освіти, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, інститутів громадянського суспільства з питань надання освітньої, профадаптаційної, соціально-психологічної, медичної, правової та іншої допомоги учасникам бойових дій, ветеранам війни та членам їх сімей, членам сімей полеглих Героїв та зниклих безвісти. Голова Ветеранської ради Іван Тимочко також акцентував: “*Ветеранська рада при Львівському університеті – одна з перших подібних ініціатив, яка має стати гідним прикладом взаємодії ветеранів та академічного середовища*”⁵¹.

Також університетська спільнота сприяє налагодженню працевлаштування колишніх військових, ветеранів в академічну спільноту. Значна частина працівників ЛНУ імені Івана Франка, після

⁵⁰ Володимир Качмар, “Волонтерський рух у Львівському національному університеті імені Івана Франка в часи російсько-української війни (2014–2024 рр.)” у *Україна та цивілізаційні виклики: долаючи лихоліття війни (1914–2024 рр.)*, ред. Ігор Підкова (Львів, 2024), 63–73.

⁵¹ Відбулося засідання Ради у справах ветеранів війни при Львівському університеті. URL: <https://lnu.edu.ua/vidbulosiazasidannia-rady-u-spravakh-veteraniv-viyny-pri-lvivskomu-universyteti/>

проходження військової служби почали працювати в Університеті. Яскравими прикладами такої тенденції є Микола Гусак та Олег Лядик. Перший, після демобілізації на початку 2025 року, очолив Шаховий клуб Львівського національного університету імені Івана Франка, де проходить діяльність різних типів від турнірів серед академічної спільноти до занять для дітей працівників Університету та благодійних заходів для ЗСУ⁵². Другий же у 2023 році став старшим викладачем кафедри фізичного виховання та спорту факультету педагогічної освіти та очолив спортивну секцію з великого тенісу для академічної спільноти Університету. Тому академічне середовище Львівського університету намагається багатовекторно здійснювати соціальну реінтеграцію ветеранів війни.

Висновки. Отже, загальний обсяг роботи Центру за період його існування можна оцінити за кількістю проведених заходів, що комплексно охоплюють усі сфери підтримки, необхідні для успішної реінтеграції ветеранів. Згідно з опублікованими новинами інформаційно-аналітичного часопису “Каменяр”, зафіксовано 64 заходи, реалізовані за участі Центру, та які підтверджують його активність (рис. 1.1).

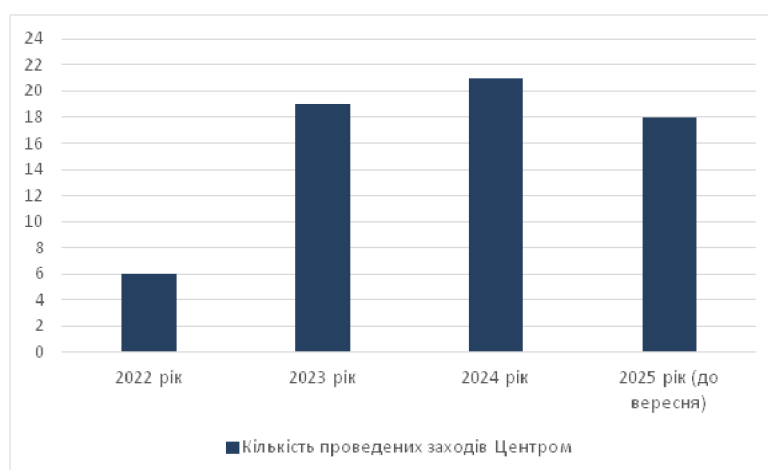

Рис. 1.1. Кількість проведених заходів за період діяльності Центру.

Діаграма (рис 1.2) показує, що більшість зусиль Центру зосереджена на проєктній діяльності та розвитку ветеранської політики, що є логічним, враховуючи основну місію Центру. Також видно, що важливу частину займає соціально-психологічна підтримка та волонтерство. Ця візуалізація підкреслює багатовекторність та комплексний підхід у роботі Центру.

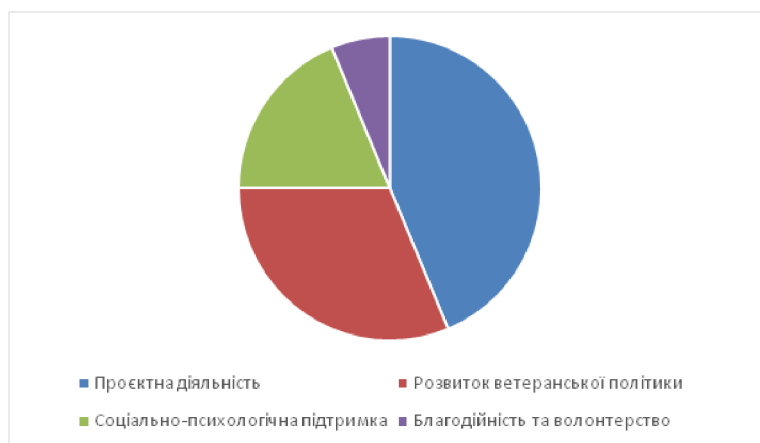

Рис. 1.2. Напрямки діяльності Центру

⁵² Назар Мельник, “Студентство та шахи: відродження шахових традицій у Львівському університеті під час повномасштабної російсько-української війни (2022–2024)”. Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки. Том II / [Ред.: В. Ільницький, М. Галів]. Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2024. С. 115-118.

p.).

Діля студентів Львівського університету провели тренінг “Сотсiална адаптацiя студентiв-ВПО в умовах вiйни.” Львiвськiй нацiональний унiверситет iм.Григорiя Сковороди. URL: <https://lnu.edu.ua/uk/ua/студенти/унiверситет/провели-тренiнг-сотсiална-адаптацiя-студентiв-впо-в-умовах-вiйни/> (час отримання доступу: 04.08.2025). (in Ukrainian).
 Hrytsenko Yuliia, Kachmar Volodymyr, “Lvivskiy universytet u pershi misiatsi rosiiskoi-ukrainskoi povnomasshtabnoyi voiny 2022 r. (za materialamy pres-tsentrnu Universytetu)”. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya istorychna. 2022. (час отримання доступу: 05.09.2025).

Мухомов, М. М. (2024). *Українська національна ідентичність: від історії до сучасності*. Київ: Центр дослідження історії України ім. Івана Франка. Завдання Центру URL: <https://www.history.org.ua/>

Lvivska miska rada. Pidtrymka i adaptatsiia viiskovykh u Lvovi vidbuvsia Vseukrainskyi veteranskyi forum. URL: <https://www.dnsp.gov.ua/news/society/social-sphere/306246-pidtrymka-i-adaptatsiia-viiskovykh-u-lvovi-vidbuvsia-vseukrainskyi-veteranskyi-forum> (чар. в публікації днсп.gov.ua, 05.09.2025).

⁴⁶ Центр соціального розвитку та громадських ініціатив ДНУ ім. Івана Франка. Офіційна сторінка у Facebook

Lvivska miska rada. Pidtrymka i adaptatsiia viiskovykh: u Lvovi vidbuvsia Vseukrainskyi veteranskyi forum. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/society/social-sphere/306246-pidtrymka-i-adaptatsiia-viiskovykh-u-lvovi-vidbuvsia-vseukrainskyi-veteranskyi-forum> (chas otrymannia dostupu: 05.09.2025). (in Ukrainian).

Центр соціального розвитку та громадських ініціатив УІРІ. Івано-Франківська обласна організація. URL: <http://civilliv.org.ua/news/society/social-sphere/306246-pidtrymka-i-adaptatsiia-viiskovykh-u-lvovi-vidbuvsia-v-sukrim2023-veteranskyi-forum> (chas otrymannia dostupu: 05.09.2025). (in Ukrainian).

Мельник Ірина: «Студентство та шлях війни в Україні» у: *Військові традиції та військові університети Європи*, під ред. Мельника Ірини, Київ: Видавництво «Львівська національна академія імені Івана Микитича», 2024. С. 115-118.

Міністерство у справах ветеранів України. Minveteraniv ta Lvivskiyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka pidpysaly Memorandum pro spivpratsiu za napriamom veteranskoho rozvytku. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/ministeraniv-ta-lvivskij-nacionalnij-universitet-imeni-ivana-franka-pidpysali-memorandum-pro-spivpracyu-za-napriamom-veteranskoho-rozvytku> (chas otrymannia dostupu: 05.09.2025). (in Ukrainian).

Ministerstvo yurydychnykh tsyurpyniv Ukrainy. (2024). *Ministerstvo yurydychnykh tsyurpyniv Ukrainy*. Kyiv: Ministerstvo yurydychnykh tsyurpyniv Ukrainy. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/>

Ministerianiv ta Lvivskij nacionalnij universitet imeni Ivana Franka pidpisali Memorandum pro spivpratsiu za napriamom veteranskoho rozvytku. Ministerstvo u spravakh veteraniv vyinyv pry lvivskomu universiteti/ mineteraniv-ta-lvivskij-nacionalnij-universitet-imeni-ivana-franka-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu-za-napryvamo-veteranskogo-rozvytku (chas otrymannia dostupu: 05.09.2025). (in Ukrainian).

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro skhvalennia Stratehii utverdzhennia ukraïnskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti na period do 2030 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2023-2025 rokakh”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 06.08.2025). (in Ukrainian).

Tsentr pidtrymky veteraniv ta sotsialnykh initsyatyv LNU im. Ivana Franka. Zavdannia Tsentru. URL: <https://veteran-support.lnu.edu.ua/about/mission-and-tasks/> (chas otrymannia dostupu: 05.09.2025). (in Ukrainian).

Tsentr sotsialnoho rozvytku ta hromadskykh initsiatyv LNU im. Ivana Franka. Zvit (sichen 2023 r. – traven 2023 r.). – Lviv, 2023. (in Ukrainian).

Tsentr sotsialnoho rozvytku ta hromadskykh initsiatyv LNU im. Ivana Franka. Ofitsiina storinka u Facebook. URL: https://www.facebook.com/social.development.lnu/?locale=chas_otrymannia_dostupu:12.07.2025. (in Ukrainian).

Tsentr sotsialnoho rozvytku ta hromadskykh initsiatyv LNU im. Ivana Franka. Zvit (sichen 2023 r. – traven 2023 r.).
Lviv, 2023. (in Ukrainian).

Tsentr sotsialnoho rozvytku ta hromadskykh initsiatyv LNU im. Ivana Franka. Zvit (sichen 2023 r. – traven 2023 r.).
Lviv, 2023. (in Ukrainian).

U Lvivskomu universyteti startuvav projekt «Business Camp». URL: <https://lnu.edu.ua/u-lvivskomu-universyteti-startuvav-proiekt-business-camp/> (chas otrymania dostupu: 04.09.2025). (in Ukrainian).

V Universyteti obhovoryly aktualni pytannia reintehratsii veteraniv cherez osvitu ta biznes. Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. URL: <https://lnu.edu.ua/v-universyteti-obhovoryly-aktualni-pytannia-reintehratsii-veteraniv-cherez-osvitu-ta-biznesu/> (chas otrymannia dostupu: 04.09.2025). (in Ukrainian).

Vidbulosia zasidannia Rady u spravakh veteraniv viiny pry Lvivskomu universyteti. URL: <https://lnu.edu.ua/vidbulosia-zasidannia-rady-u-spravakh-veteraniv-viyny-pry-lvivskomu-universyteti/>

SOCIAL REINTEGRATION OF VETERANS THROUGH UNIVERSITY INITIATIVES: THE EXPERIENCE OF IVAN FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV (2022–2025)

Volodymyr KACHMAR

Ivan Franko National University of Lviv,
Mykhaylo Hrushevskiy Department of Contemporary History of Ukraine
1 Universytetska str., 79000, Lviv, Ukraine
e-mail: wkachmar13@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4026-7642

The article examines the transformation of university functions in response to the challenges of the full-scale invasion. The focus of the study is the institutional experience of the Ivan Franko National University of Lviv, where the Center for Veteran Support and Social Initiatives was established. The multi-vector activities of the Center are analyzed, encompassing socio-psychological support, volunteering, the development of veteran policy, and project-based work. Particular attention is paid to the Center's cooperation with the Ministry of Veterans Affairs of Ukraine regarding the rehabilitation and social adaptation of veterans, their families, and children, as well as to the key provisions of the bilateral Memorandum of Cooperation between the Ministry and the University. The document outlines a broad program of training and retraining for war veterans and their family members, the organization of joint educational and other initiatives, the provision of socio-psychological support, and the advancement of foreign language and digital skills. A separate direction of the Center's activities is the economic dimension of veteran policy – supporting entrepreneurship as an instrument for returning to active social life and, simultaneously, as a factor of post-war recovery; enhancing financial literacy among veterans; providing consulting support for existing veteran micro-businesses; offering psychological and legal assistance; and coordinating the University's volunteer activities. The article also addresses the challenges of social integration of internally displaced persons, particularly students, through education, employment, and language support (including the implementation of the project “Consultation Center for IDPs ‘Help Me’”). The research results demonstrate that, under martial law conditions, universities integrate educational, research, and civic missions in order to ensure processes of social adaptation and strengthen societal stability.

Key words: Social Responsibility, Veteran Policy, Social Adaptation, Reintegration, Volunteering, Ivan Franko National University of Lviv, Humanitarian Aid, Educational Initiatives.